

Ο ιστορικός συγγραφέας που σέβεται το αντικείμενό του, έχει να αντιμετωπίσει επίπονο και δύσκολο έργο. Η έρευνα είναι το καλύτερο, το πιο πολύτιμο εργαλείο του. Στον πρόλογό του ο Χαραλαμπίδης «δαπανά» σχεδόν μια σελίδα, όπου αναφέρει τις πηγές του, τα ερείσματα των ερευνών του, των συντελεστών που τον βοήθησαν ώστε να συντάξει τις επόμενες 330 πυκνογραμμένες σελίδες του.

Αυτό και μόνο αναδεικνύει το βαθμό σοβαρότητας, με τον οποίο ο συγγραφέας αντιμετώπισε την ύλη του. Άλλη μια ένδειξη είναι, ότι ελάχιστες σελίδες υπάρχουν χωρίς σημειώσεις οι οποίες ενισχύουν τις τοποθετήσεις του. Η κλασσική αυτή μέθοδος, κάνει το κείμενο πλήρες και συμπαγές.

Ο Χαραλαμπίδης αποφεύγει εύκολα την παγίδα της στρατευμένης άποψης. Κι επειδή έχει εργαστεί πολύ πάνω στο αντικείμενο, ξεδιπλώνει με άνεση τα στοιχεία του. Δεν αποπειράται να οδηγήσει τον αναγνώστη. Κινείται επιστημονικά και παραθέτει γεγονότα, τα οποία συχνά δεν επιδέχονται και τόσο διαφορετικές ερμηνείες.

Η εμμονή π.χ. του Γεωργίου να επιστρέψει στην Ελλάδα είναι τόσο έντονη, τόσο πασιφανής που ποια διαφορετική ερμηνεία θα μπορούσε να δεχτεί;

Το αυτό και για την επιμονή του Churchill να επανέλθει ο Γεώργιος στην Ελλάδα. Όταν υπάρχει η κατάθεση του Harold MacMillan, προέδρου της Συμμαχικής Επιτροπής στην Ιταλία και συνοδού του Βρετανού πρωθυπουργού στην ματωμένη Αθήνα τον Δεκέμβριο του '44 (όπως αναφέρει στα απομνημονεύματά του) πως: *«ο αληθινός κακός του έργου είναι ο Βασιλιάς των Ελλήνων»* (σ.242), ο συγγραφέας δεν έχει να προσθέσει κάτι, επί τούτου.

Υπάρχει βεβαίως και οικονομικό περιθώριο, πέρα από το πολιτικό. Σε άρθρο του στην Philadelphia Record ο δημοσιογράφος Drew Pearson ⁽¹⁾, αφού χαρακτήρισε τις εντολές του Churchill προς τον στρατηγό Ronald Scobie ως βάναυσες και κτηνώδεις (σ.170), ακολούθως υποστηρίζει ότι *«η προσωπική εμπλοκή του Βρετανού πρωθυπουργού δεν είχε να κάνει μόνον με την προστασία των στρατιωτικών και πολιτικών συμφερόντων της Βρετανίας στην Ελλάδα, αλλά και με αυτά των μεγάλων Βρετανικών ιδιωτικών επιχειρήσεων, που δραστηριοποιούνταν για δεκαετίες πριν από το πόλεμο στην Ελλάδα και με τις οποίες ο Τσώρτσιλ είχε οικονομικές*

συναλλαγές».
(σ.171).

Στο ίδιο επίπεδο υπάρχει και η ομολογία του Αμερικανού πρεσβευτή McVee που μετά την συνάντησή του με τον Βρετανό πρωθυπουργό. Τον ερώτησε, λοιπόν, αν επιθυμεί να στείλει κάποιο μήνυμα στον Αμερικανό πρόεδρο (σ.229). Κι ο Churchill απάντησε: *«Δεν θέλουμε τίποτα από την Ελλάδα. Δεν θέλουμε τα αεροδρόμιά της, ή τα λιμάνια της, παρά μόνο ένα δίκαιο μερίδιο από το εμπόριό της. Δεν θέλουμε τα νησιά της. Εξάλλου έχουμε την Κύπρο.»*

Καθαρά εκβιαστικά, επεμβαίνει και ο στρατηγός Scobie, που με διάγγελμα του προς τον Ελληνικό λαό, προειδοποιούσε ότι εάν το Ελληνικό κράτος *«δεν αποκατασταθεί με νόμιμον ένοπλον δύναμιν εις τα διαταγάς του»* για να γίνει δυνατόν να διεξαχθούν *«ελεύθεραι εκλογαί το νόμισμα ΔΕΝ θα κρατηθεί σταθερόν και ο λαός ΔΕΝ θα τραφεί»* (σ.63). (κάποιες ομοιότητες με το σήμερα;)

Στέκεται αναλυτικότερος στα γεγονότα της Κυριακής 3ης Δεκεμβρίου, που πυροδότησαν τον ένοπλη σύγκρουση σε όλη την πρωτεύουσα με πληθώρα πληροφοριών, ομολογιών, καταθέσεων και απόψεις πρωταγωνιστών από κάθε πλευρά (σ.63 -72).

Ο Χαραλαμπίδης, παρακολουθεί στενά, μέρα με την μέρα, σχεδόν ώρα με την ώρα την πολεμική αναμέτρηση δίνοντας πλούσια στοιχεία για τις μάχες που πλήγωσαν την πρωτεύουσα. Ποτέ στο παρελθόν δεν είχε γίνει η Αθήνα πεδίο τόσο σκληρών, αιματηρών συγκρούσεων. Αναφέρεται λεπτομερώς στις μεγάλης κλίμακας μάχες στο σύνταγμα Μακρυγιάννη και στο Γουδί, αλλά και στις υπόλοιπες μικρότερης κλίμακας συγκρούσεις, με τόσο αναλυτικές πληροφορίες ώστε να γίνεται, σχεδόν, κουραστικός.

Είναι σαφές ότι η πληροφορία είναι το μεράκι του. Από τις αναφορές, στο πόσο επίπονες ήταν οι οδομαχίες, το πόσο βρώμικες μεθόδους χρησιμοποίησαν οι αντίπαλοι, προκειμένου να κερδίσουν τις εντυπώσεις, αλλά και την ευρηματικότητα, την εφευρετικότητα, την επινοητικότητα των εαμικών κυρίως δυνάμεων που καθώς υπολείπονταν σημαντικά σε εξοπλισμό, έπρεπε να αντλήσουν από αλλού δυνάμεις. Όπως την διατήρηση των μεσοτοιχιών για να διαφύγουν ή να εισχωρήσουν κάπου, τις αυτοσχέδιες βόμβες για την αντιμετώπιση των αρμάτων, τις κούκλες από τα καταστήματα ενδυμάτων (σ. 216) και βέβαια τις μεγάλες απώλειες αμάχων που βρίσκονταν τόσο συχνά ανάμεσα σε διασταυρούμενα πυρά, χωρίς νερό, τροφή ή ηλεκτροδότηση (σ.131 – 137). Εξαιρετική περιγραφή για τον τρόπο των αμάχων και ιδιαίτερα από την ιστορική μπλε πολυκατοικία των Εξαρχείων παραθέτεται από τον Γιώργο Ρωμανό (σ.253).

Για το διαφορετικό των Βρετανικού στρατού, πέρα από Άγγλους και Σκωτσέζους, Ιρακινοί, Κούρδοι, Ασσύριοι πολέμησαν στην Αθήνα (σ.259)

Για όλα τούτα, καταθέτει ομολογίες πολιτών και μαχητών που έζησαν τα γεγονότα, που βίωσαν την φρίκη. Και τι να πούμε για την πληροφορία ύπαρξης Ασυλου Αλητοπαίδων στη Κοκκινιά (!), που είχε μετατραπεί σε τόπο κράτησης και ανάκρισης από την Πολιτοφυλακή (σ.286)

Εστιάζει την έρευνα του, στην αναποφασιστικότητα του Ε.Α.Μ. να πάρει πρωτοβουλίες και παρατάσσει πληθώρα στοιχείων ότι δεν είχε την πρόθεση να καταλάβει βιαίως την εξουσία. Όπως επίσης τους δισταγμούς του να έρθει σε αναμέτρηση με τις Βρετανικές δυνάμεις και αργότερα, αφού οι μάχες ήταν σε εξέλιξη, το μέγα επιτελικό σφάλμα να μην μπλοκάρει τους μοναδικούς οδικούς άξονες που χρησιμοποιούσαν οι Βρετανοί για ανεφοδιασμό, τη Λ. Συγγρού από και προς το Φάληρο (σ.152), μα και την παραλιακή προς το Χασάνι (Ελληνικό). Ερευνά την παλινδρόμηση που έδειξε στις αποφάσεις του, όπως π.χ. την απίστευτη περίπτωση της ελεύθερης διέλευσης του Βρετανικού 11ου Μηχανοκίνητου Τάγματος στην Ελευσίνα στις 10 Δεκεμβρίου ενώ είχαν ξεσπάσει οι μάχες. (σ.150).

Περιγράφει την μεγάλη πίεση που ασκούσαν οι δυνάμεις του ΕΛΑΣ στο κέντρο της Αθήνας, στους μικρούς θύλακες που έλεγχαν οι Βρετανοί και την κατάσταση που επικρατούσε στο ξενοδοχείο Μ. Βρετανία (σ.160), αλλά και το έλεγχο που προσπάθησε με παρεμβάσεις να ασκήσει ο Curchill στο BBC, σχετικά με τις απόψεις του οργανισμού, για το Ελληνικό θέμα. Ο Βρετανός πρωθυπουργός πάντως, πέρα από τους απερίσκεπτα τολμηρούς μαχητές, είχε να αντιμετωπίσει και τις επίμονες επιθέσεις στις επιλογές του από τους βουλευτές του εργατικού κόμματος, σε επεισοδιακές συνεδρίες του Κοινοβουλίου.

Θίγει το θέμα της αδυναμίας του Scobie, καθώς δεν είχε τις απαιτούμενες επιτελικές εμπειρίες ώστε να διοικήσει σωστά και όπως σημειώνει (σ.187), την μάχη της Αθήνας κέρδισε ο υποστράτηγος John Hawkesworth ⁽²⁾, με το επιτελείο του, που κατέφθασε από το Ιταλικό μέτωπο, αλλά έμεινε στην αφάνεια για να μην πληγεί το κύρος του Scobie. Δεν ήταν βέβαια μόνον οι επιτελικές δεξιότητες του Hawkesworth, αλλά και η τεράστια αποστολή δυνάμεων και εφοδίων που έφθαναν από την Ιταλία στο Χασάνι.

Φτάνει σε ένα δομημένο συμπέρασμα. Για όσο χρονικό διάστημα είχε την πρωτοβουλία των κινήσεων ο ΕΛΑΣ, δεν μπορούσε να κερδίσει την μάχη για πολιτικούς λόγους (σ.268), όπως επίσης την αδυναμία του ΕΛΑΣ να συνειδητοποιήσει ότι ο αγώνας είχε διαφορετική δομή από τις κατοχικές συγκρούσεις.

Αποκαλύπτει τη δράση της Πολιτοφυλακής, το δράμα των ομήρων, το χάος που επικράτησε μετά την αποχώρηση των ενόπλων ελασιτών από την Αθήνα, τους ομαδικούς τάφους και το βρώμικο παιχνίδι προπαγάνδας που παίχτηκε μα και την ουσιαστική ατιμωρησία των δοσίλογων, αρκετοί από τους οποίους ανελίχθηκαν μετεμφυλιακά.

Όλα τα προηγούμενα συνοδεύονται από μια σειρά εξαιρετικές μαυρόασπρες εικόνες συνοδεία λεζαντών, που μας προσφέρουν ένα επιπλέον οπτικό ερέθισμα. Ακόμα και για αυτές, ο συγγραφέας έχει κοπιάσει ώστε να μας δώσει πληροφορίες για την κάθε μια.

Όπως σημειώσαμε στην αρχή, ο ιστορικός συγγραφέας που σέβεται το αντικείμενό του, έχει να αντιμετωπίσει επίπονο και δύσκολο έργο. Ο Χαραλαμπίδης στα «Δεκεμβριανά 1944», ανταποκρίνεται σε αυτή την αποστολή και μας προσφέρει ένα ισόρροπο, τεκμηριωμένο βιβλίο, που πέρα από την επιστημονική του πληρότητα μας κεντρίζει και το θυμικό.

(1) Ο Pearson, μια αμφιλεγόμενη προσωπικότητα, που είχε συγκρουστεί με τον F.D. Roosevelt, ήταν ο πρώτος που έγραψε για το χαστούκι του Patton στον οπλίτη Kuhl, το οποίο τελικά στοίχισε και την καριέρα του στρατηγού. Ανάμεσα σε άλλα, μηνύθηκε από τον McArthur για δυσφήμιση, αλλά τελικά απέσυρε την μήνυση ο στρατηγός, αφού ο Pearson τον απείλησε ότι θα δημοσιεύσει τα ερωτικά γράμματα του στρατηγού προς την ερωμένη του Isabel Rosario Cooper.

Μετά τον πόλεμο, είχε το θάρρος να συγκρουστεί με τον Γερουσιαστή McArthur και την τρομερή επιτροπή του. Πάντως οι μέθοδοί του ήταν συχνά αμφισβητήσιμες, καθώς στις επιθέσεις του σε δημόσια πρόσωπα, χρησιμοποιούσε προσωπικά δεδομένα και αναφερόταν στις ερωτικές τους προτιμήσεις.

(2) Άτυχος ο στρατηγός Hawkesworth, πέθανε από καρδιακή προσβολή στα 52 του σε πολεμικό πλοίο, καθ' οδόν στην πατρίδα, πέντε μόλις μήνες μετά το τέλος των Δεκεμβριανών.